

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ ПРИ РЕАЛИЗИРАНЕТО НА МУЗИКАЛНИТЕ ДЕЙНОСТИ В КИТАЙСКОТО ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНО УЧИЛИЩЕ

Джъ Уей Лин

BASIC PRINCIPLES IN THE IMPLEMENTATION OF MUSIC ACTIVITIES IN CHINESE COMPREHENSIVE SCHOOLS

Zhe Wei Lin

Резюме:

В статията се анализира новата учебна програма по музика в Китай, в контекста на утвърдените Стандарти за учебна програма по изкуствата в задължителното образование и въз основа на тези документи е представен авторски поглед върху основните принципни положения, върху които трябва да се гради музикалното обучение в китайското училище от позицията на възможностите, които се предлагат в цитираните документи. Развитието на художественият усет на учениците трябва да се разглежда като отправна точка в обучението. Подобно третиране на въпросите за художественият усет, формирането и развитието му в процеса на музикалното обучение не се открива в нито една публикация в китайската научна и методическа литература.

Ключови думи:

музика, обучение, принципи, традиция, иновации.

Abstract:

This paper analyses the new music curriculum in China in the context of the established Standards for the Arts Curriculum in Compulsory Education and, based on these documents, presents an authorial view of the basic principles on which music education in Chinese schools should be built from the perspective of the possibilities offered in the cited documents. The development of the students' artistic sense should be seen as the starting point in the teaching. Such treatment of the issues of artistic flair, its formation and development in the process of music education is not found in any publication in the Chinese scientific and methodological literature.

Keywords:

music, training, principles, tradition, innovation.

Музикалното образование в общообразователното училище в Китай, в контекста на разработените и внедрени през 2011 г. «Стандарти за учебна програма по изкуства в задължителното образование» (中华人民共和国教育部 2011:22), включва три основни модула: възприемане и преживяване, създаване и изразяване и размисъл и оценка, насочени към развитието на художествените способности на учениците, като отчитат връзката с живота, емоциите, културата като цяло и технологиите. По този начин се цели формирането на определени личностни качества, превръщането на децата в активни субекти на познанието и се търси интегрирано развитие на художествените им способности.

По-конкретно, общите цели на учебната програма по музика включват три основни области компетентности (中华人民共和国教育部, цит. съч:23): “емоции, нагласи и ценности”, “процеси и методи” и “знания и умения”, при което първата област на компетентности е изведена на преден план и представлява най-важната отлика от по-старите учебни програми, в които основният акцент е върху познанието. Промяната на парадигмата е в контекста на основната цел, която се свързва не само с формирането на определени музикални познания и умения, но и към цялостната емоционална сфера на обучаваните – емоционално заразяване, пречистване, прозрение и пр. и всичко това ориентирано към култивирането на: положително и оптимистично отношение към живота; на музикални интереси и провокиране на желание за учене през целия живот; музикално-художествени умения и благородни чувства; патриотичен и колективен дух; уважение към изкуствата и разбиране на разнообразието на световните култури.

Изхождайки от целите на учебната програма по изкуства, намиращи конкретно изражение в обучението по музика се обособят 6 основни принципа при реализирането на музикално-образователния процес:

Популярност и хуманност. Тъй като задължителното образование в Китай е достъпно за всички хора в училищна възраст, музикалното обучение /като част от изучаваните дисциплини/ е масово за цялото население и насочено към задоволяване на определени духовни потребности. Според

йерархията на потребностите на Маслоу, в нейния най-висш компонент – потребности от самореализация, това намира израз в необходимостта да се осигуряват възможности на всеки ученик да преживява емоциите, заложи в едно или друго музикално произведение, да формира оценъчни критерии и да придобие умения да изразява емоциите си чрез музиката, въз основа на придобитото теоретично познание и включените в учебната дейност творчески задачи.

В това се състои и целта на общото музикално образование, а именно всестранното човешко развитие, усъвършенстване и възпитание, което предполага ориентиране към индивидуалните потребности на учениците, като философската концепция на този процес се изразява в търсенето на такива методи и подходи, според които музиката да работи за учениците. Това намира конкретен израз в създаването на условия при които : Музиката да служи за здравословното развитие на учениците; да подпомага тяхното всестранно развитие и да е източник на положителни емоции през целия живот. Тази философска концепция е в основата на хуманистичното музикално образование.

Натрупване на опит като основна цел. Хуманистичните основи на музикалното образование в Китай има за цел формирането на отношение към музиката като цяло, изразяващо се в овладяването на определено познание и преди всичко във формирането на естетически критерии. Музиката е част от всекидневието на всеки един човек и в основата на това общуване /човек-музика/ са залегнали психологическите механизми на преживяването. Само чрез натрупването на перцептивен музикален опит е възможно формирането на отношение към музиката, но придобит чрез включването на творчески дейности, провокиращи интереса и активността на учениците.

Развитието и обогатяването на музикалния опит на учениците е в тясна връзка със създаването на условия за развитието на перцептивните им способности, т.е. непрекъснато обогатяване на техните слухови възприятия, съчетано с определени познания води до надграждането на индивидуалния музикален опит. Това е спираловидна структура, при която, тръгвайки от емоцията се върви към преживяването и оттам към опита, което в процеса на постоянното надграждане се формира систематичен музикален опит, т.е. формира се музикална отзивчивост и отношение към музикалното изкуство изобщо, като част от живота.

Емоционално-чувствен характер на музикалните дейности. За да могат децата да възприемат и преживяват музиката е необходимо да се гарантира, че образователният процес трябва да е насочен преди всичко към емоционалната сфера, обхващаща възприятието, преживяването, асоциативността, въображението, познанието, генерирането на чувства и пр. Това означава разчупване на традиционното разбиране за рационализация на учебния процес, при който в релацията познание-чувственост, водещо трябва да е първото. Проблемът в това отношение се свежда до факта, че традиционното обучение се основава на единни стандарти за човешкото развитие и този унифициран подход води до отдалечаване от същността на музикалното образование, защото чувствеността е индивидуална психическа особеност и на тази основа, всеки възприема и преживява по свой начин изкуството. Ако вземем една народна песен, например «Песен за труда», според традиционния модел за обучение това е песен за работниците, изпълнявана по време на работа, с цел психическо въздействие, подпомагащо трудовата дейност. Новата парадигма изисква преди всичко възприемането на художествената емоция, заложенa в тази песен. На второ място идва познанието, чрез което да се въздейства върху осъзнаването на тази емоция, в контекста на идеята.

Сенсуализация на музикалната дейност. Това кореспондира с методите на преподаване, насочено не към внушаване на собствената емоция и преживявания от страна на учителя, а създаването на условия, при които учениците сами да почувстват емоцията, да осъзнават собствените си емоционални преживявания и да ги вербализират по определен начин. Ето защо, методите и подходите трябва да провокират развитието на асоциативността и въображението чрез създаването на конкретни педагогически ситуации, които да стимулират индивидуалността на всеки един по отношение на личностно-чувственият процес при възприемането. А оттук нататък, може да се говори за развитие на способности за емоционално самоизразяване. Връзката с асоциативността кореспондира с опитът – общият житейски и конкретно музикален, а въображението се разглежда като способ да възприема и усеща светът по свой начин, намиращо израз в творческите дейности.

Автономност на емоционалното преживяване. Обучението по музика не трябва да се превръща в процес на вменияване на нечий чужди емоционални преживявания, пренебрегвайки субективният характер на възприемащия

музиката ученик. Всеки учител, трябва да има ясното съзнание, че обучението по музика трябва да провокира изявата на личната емоция на обучавания, за да може той в цялата му пълнота да усети музиката и да я почувства по свой, уникален начин.

Обръщане към вътрешно-музикалната синестезия.

Училищното музикално образование не трябва да бъде насочено единствено и само към овладяване на музикалната теория, а преди всичко към усвояване на музикален опит и емоционално преживяване. Като мост между музиката и човешкото възприятие, музикалната синестезия може да се разглежда като източник за генериране и подобряване на вътрешни музикални преживявания. “Култивирането на вътрешни музикални асоциации може значително да подобри и обогати емоционалното преживяване на човека, а развитите по този начин вътрешни музикални преживявания и изразяване могат да позволят на възприемащия да се наслаждава на музиката през целия си живот и да получава голямо музикално естетическо и емоционално удовлетворение, дори когато слухът отслабва и тялото залинява (建菁, 2013:67).

Този принцип е тясно свързан и с асоциативността и най-вече с посоката, към която трябва да се насочва. Връзката е двупосочна, защото общата асоциативност е основата, върху която постепенно се надгражда музикалната, а тя от своя страна обогатява общата. В този случай, ако общата асоциативност се разглежда като основа за индивидуалната музикална асоциативност, то нейното развитие се разглежда като многостранен процес, върху който оказват влияние обогатяването на познанията, разнообразието от музикални дейности, насочени към комплексното развитие на музикалните способности и като цяло условията, провокиращи креативността на обучаваните.

Акцент върху практическите музикални дейности. “Само в практическите музикални дейности учениците могат свободно да преживяват, да обогатят практическия си музикален опит и да получат духовно удоволствие и емоционално удовлетворение.” (建菁, цит.съч:67) Ето защо музикалното образование в училищата трябва да отдава значение на музикално-практическата дейност, превръщайки я в изключително важен инструмент за преподаване. Това води до трансформиране позицията на обучавания от обект на познанието в субект. Разнородният характер на музикалните дейности трябва да е насочен към провокиране на интереса на учениците към

музиката и да предизвиква ответно желание за активно включване в една или друга музикална дейност. Ефектът от това трябва да се търси в резултатността. И тук въпросът опира до формирането на критерии за самооценка. Ето защо музикално-практическата дейност винаги трябва носи някакъв проблемен характер, чието разрешаване да изисква творческото отношение на децата. Творческата дейност осигурява възможности за проверка и корекция на придобития музикален опит и на тази основа обогатяването и надграждането му.

За да бъде ефективен този процес е необходимо музикално-практическите дейности да обхващат всички компоненти на музикалното обучение: възприемане, теоретично познание, връзка с другите изкуства, изпълнителска дейност и пр. и най-важното, използваните методи и подходи да провокират творческо отношение. Предпоставките за това са заложени в новата учебна програма по музика, която се отличава със своята «емоционална и естетическа насоченост, нейният образователен подход е да възпитава хората чрез емоциите и естетическата категория за красота, а образователния ефект се състои не само в придобиването на музикални знания и умения, но и в емоционалното ниво на творене, емоционално заразяване, пречистване, разтърстване и прозрение» (耀华、安国、平和, 2011)

Независимо от новите концепции за музикално образование, реалната ситуация в Китай е характерна с трудното преодоляване на традиционно установените стандарти в обучението и на тази основа могат да се очертаят трите основни проблема - интелектуализация, рационализация и унифициране, като интелектуализираното съдържание неизбежно води до рационализиран процес на преподаване, който от своя страна неизбежно води до унифицирана музикалност.

Унифицираният подход в музикалното образование е тясно обвързан с традиционния стремеж към единна естетика на публичното изкуство в Китай, където традиционното музикално изразяване обикновено е под формата на стандартизирано публично изпълнение, като не се набляга достатъчно на индивидуалното емоционално изразяване. Еднообразието на изпълнението е широко разпространено в и извън класната стая по музика, защото е лесно да се прецени, а еднообразието в обучението по музика не само е далеч от емоционалната природа на музикалното изкуство, но и пренебрегва индивидуалността на човешкото същество и може да задуши въображението, творчеството и развитието на собствената личност на учениците.

Преодоляването на така обособените проблеми е тясно обвързано с методическите системи на преподаване, които ако не кореспондират с основните концепции на съвременното музикално обучение поставят обучението в условията на субект-обектни взаимоотношения. Търсенето на методи и подходи за развитието на музикално-художественият усет на обучаваните, които да обхващат всички дейности на музикалния процес е единственият начин за преодоляване на интелектуализацията и формирането на активни, творчески субекти на познанието, защото, според Ляо Найсюн «Бъдещето на китайското музикално образование е в неговите училища» (Ляо, 2010:22). Именно в тях се полагат основите за формирането на музикалното съзнание и отношение към музиката и се предпоставят музикалните перспективи на китайското общество.

Анализът на заложените концептуални посоки в «Стандартите за учебна програма по изкуства в задължителното образование» представлява авторски поглед върху реализирането на основните принципи на музикалното обучение, извлечени от педгогическата ми дейност и очертаването на основните насоки при реализирането на основните идеи в стандартите, с оглед оптимизирането на учебната дейност и формирането на рефлексивните способности на обучаваните и осъзнаването Аз-а в света на музиката.

Литература:

中华人民共和国教育部。2011. 义务教育艺术课程标准, 北京, 民間音樂, 北京師範大學, 2011, 22. [Standarti za uchebna programa po izkustva za zadalgitelno obrazovanie. Pekin, Pekinski pedagogicheski universitet, 2011, 22]

建菁, 2013: 高建菁. 学校音乐教育的新双重基础. 北京, 民间音乐, 2013, 67. [Novata dualna osnova na uchilidhtnoto musikalno obrazovanie. Pekin, Pekinski pedagogicheski universitet, 2013, 67]

乃雄, 2010: 廖乃雄. 论音乐教育, 北京, 中央音乐学院出版社, 2010, 22. [Liao Naixiong, Za muzikalno obrazovanie, Pekin, Tsentralna musikalna konservatoria, 2010, 22]

耀华、安国、平和, 2011: 王耀华、王安国、吴兵. 义务教育音乐课程标准, 北京, 北京师范大学出版社, 2011, 37. [Talkuvane na standartite za uchebna programa po musika za zadalgitelno obuchenie, Pekin, Pekinski normalen universitet, 2011, 37]

Данни за автора:

Джъ Уей Лин, докторант в катедра „Музика“, ЮЗУ „Н. Рилски“, Благоевград. Преподавател по музика в експерименталното училище Putian Huating No.1 Central Primary School, Putian City, Fujian Province, China.

About the author:

Jie Wei Lin, PhD student in the Department of Music, Southwestern University “N. Rilski”, Blagoevgrad. Music teacher at the experimental school Putian Huating No.1 Central Primary School, Putian City, Fujian Province, China.